

УДК 339.543

Біленко О.В.¹, Гурбич А.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0312 НУ «Запорізька політехніка»

ТАРИФНІ МЕТОДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Тарифні методи регулювання є важливим інструментом державної економічної політики, який використовується для впливу на міжнародну торгівлю, для контролю над імпортом та експортом, а також забезпечення

економічної стабільності. Вони ґрунтуються на запровадженні митних зборів, що безпосередньо впливають на вартість товарів та послуг у зовнішньоторговельних операціях. Тарифні методи є основою митного регулювання ЗЕД. Тарифне регулювання спрямоване переважно на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції, у тому числі недобросовісної.

Залежно від мети застосування, тарифні методи поділяються на фіскальні та протекціоністські [1]. Фіскальні мита спрямовані на наповнення державного бюджету за рахунок податкових надходжень від імпорتنих або експортних операцій. Протекціоністські мита, у свою чергу, використовуються для захисту внутрішнього виробника від іноземної конкуренції шляхом підвищення вартості імпоротної продукції.

Тарифні методи регулювання є досить різноманітними, і їхнє застосування залежить від конкретних економічних умов та стратегічних цілей держави. Основним інструментом тарифного регулювання є мито – особливий вид податкового платежу, що накладається на товари під час їхнього переміщення через митний кордон. Величина мита може змінюватися залежно від різних факторів, зокрема від виду товару, його вартості, країни походження та політичної ситуації у світі.

Існує кілька основних видів мит, кожен з яких виконує певні функції та має свої особливості. Адвалерні мита встановлюються у вигляді певного відсотка від митної вартості товару, що дозволяє враховувати зміну цін на ринку та адаптувати систему регулювання до економічних коливань. Специфічні мита, на відміну від адвалерних, встановлюються як фіксована сума за одиницю товару, що дає змогу більш жорстко контролювати імпорт та уникати маніпуляцій із заниженням митної вартості. Комбіновані мита поєднують у собі характеристики двох попередніх видів і використовуються в ситуаціях, коли необхідно забезпечити гнучке регулювання митної політики. Сезонне мито запроваджується на певний період року для регулювання імпорту та захисту вітчизняних виробників. Спеціальне мито застосовується як захисний захід для вітчизняного виробництва, зазвичай у відповідь на демпінг, надмірний імпорт або порушення торгових угод.

Одним із сучасних прикладів застосування протекціоністського тарифу є запроваджені Сполученими Штатами Америки у 2025 році мита на імпорт із Канади, Мексики та Китаю. З 4 березня набули чинності 25% мита на імпорт із Канади та Мексики, а також тарифи на китайські товари, що досягли 20% замість попередніх 10%. Наслідками такого рішення можуть бути розірвання багаторічної економічної інтеграції США з Канадою, Мексикою та значне ускладнення відносин з Китаєм. У відповідь Китай запровадив додаткові 10–15% мита на американські товари, включно з соєю, свининою та яловичиною. Канада та Мексика, які будували свою економіку на вільній торгівлі з США, також ухвалили відповідні рішення, зокрема: уряд

Канади запровадив «дзеркальні» 25% мита на американський імпорт вартістю 30 млрд. канадських доларів та можливість розширення контрзаходів на 125 млрд.; уряд Мексики зазначив, що готує відповідні заходи. Високі митні тарифи негативно позначаються на економіці обох сторін. Так, ціни на автомобілі у США можуть зрости на 2500 доларів, а ланцюги постачання зазнають хаосу. Федеральний резервний банк Атланти прогнозує скорочення ВВП за перший квартал 2025 року до -2,8% [2].

У сучасних умовах тарифні методи регулювання є предметом активних дискусій на рівні міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), яка прагне знизити бар'єри у міжнародній торгівлі та сприяти вільному руху товарів між країнами. Проте не всі держави готові повністю відмовитися від тарифного регулювання, оскільки воно залишається важливим інструментом підтримки національної економіки. Президент США запровадив тарифні методи регулювання з метою підтримки внутрішнього виробництва та економічної стабільності. Підвищення мит на імпорتنі товари мало сприяти збільшенню конкурентоспроможності американських виробників, скороченню торговельного дефіциту та зменшенню залежності від іноземних товарів. Тарифи також використовувалися як інструмент тиску в міжнародних переговорах, особливо з Китаєм, Канадою та Мексикою. Крім того, митні збори стали додатковим джерелом доходу для державного бюджету та засобом протидії недобросовісній конкуренції, зокрема демпінгу та субсидуванню імпорту іншими країнами.

Таким чином, тарифні методи регулювання є невід'ємною частиною сучасної економічної політики, яка дозволяє державам впливати на обсяги зовнішньої торгівлі, регулювати конкурентне середовище, стимулювати розвиток внутрішнього виробництва та забезпечувати наповнення державного бюджету. Однак ефективність їхнього застосування залежить від багатьох факторів, зокрема від економічної ситуації в країні, рівня інтеграції у світову економіку, а також від здатності держави балансувати між необхідністю захисту національного виробника та інтересами споживачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоцерківець В. В. Міжнародна економіка : навч. посіб. / В. В. Білоцерківець, О. О. Завгородня, В. К. Лебедева. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
2. Самусенко Ю. Тарифні війни в дії. [Електронний ресурс] // Forbes. – Режим доступу: <https://forbes.ua/svit/tarifni-viyni-v-dii-yak-novi-mita-dlya-kanadi-meksiki-ta-kitayu-vplinut-na-ssha-ta-reyting-trampa-rozbir-svitovikh-zmi-04032025-27716> (дата звернення: 20.03.2025).- Назва з екрана.